

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ВІЙСЬКОВОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Дубачинський Олексій Вікторович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Гринюк Михайло Федорович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Квасюк Сергій Володимирович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

На сучасному етапі державотворення в Україні значну суспільну увагу приділяють питанням, пов'язаним із криміногенною ситуацією в державі, станом протидії кримінальним правопорушенням, запобігання криміналізації суспільства, нейтралізації негативних тенденцій цього процесу. Ідеться насамперед про проблеми екстраординарного плану, які прямо співвідносяться з питаннями національної безпеки України, безпеки її громадян, захисту конституційних прав і свобод людини, законності та правопорядку в державі. У цьому контексті особливої гостроти набуває проблема запобіжної діяльності, яка сьогодні є складною й суперечливою за своїм змістом, неоднозначною за наслідками процесів організаційного реформування, докорінної зміни суспільних відносин. Тому забезпечення внутрішньої стабільності, правопорядку й законності в системі та механізмі її функціонування набуло доленосного значення, адже на цьому й ґрунтується національна безпека [5, с. 130].

Причин загострення, ускладнення, негативної криміногенної ситуації в Україні загалом і Збройних Сил України зокрема є чимало. По-перше, вони в наших економічних, соціальних негараздах, у низьких темпах реформування суспільства, суб'єктивному гальмуванні цього процесу; по-друге, у недостатній (а подекуди навіть низькій) ефективності роботи правоохоронних структур, центральних, місцевих органів влади та місцевого самоврядування, що значною мірою пояснюється тим, що правоохоронна діяльність орієнтована переважно на розкриття та

розслідування вже вчинених кримінальних правопорушень, а не на запобігання їм через вплив на причини та умови вчинення кримінальних правопорушень; по-третє, у відсутності належної, а головне – системної роботи в межах окремих напрямів. Вагомим чинником у цьому ряду постає й проблема наявності серйозних прогалин, застарілих норм законодавчої бази протидії вчиненню військово-економічним кримінальним правопорушенням, що практично не діють, та запобігання їм [2, с. 129].

Введений Указом Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 р. воєнний стан став лакмусовим папірцем до рекордного зростання військової злочинності, у зв'язку із чим на тлі загального зменшення злочинності в державі набуло стрімкого зростання вчинення військових кримінальних правопорушень, середній коефіцієнт якого за 2022 р. – 3,8%.

Залежно від виявлених причин та умов військово-економічної злочинності вчені виділяють три основних рівні запобігання їй: загально-соціальний, спеціально-кримінологічний та індивідуально-профілактичний [1, с. 68].

Загальносоціальне запобігання передбачає створення й реалізацію цільових державних програм та стратегій реформування вітчизняної армії, спрямованих на ефективне вирішення наявних у Збройних Силах України та інших військових формуваннях проблем, які сприяють вчиненню військово-економічних кримінальних правопорушень.

Незважаючи на наявний в Україні воєнний стан і значне збільшення фінансового забезпечення військової та оборонної сфери держави, за результатами проведених опитувань працівників ДБР і Спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері (42,7%) і військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань (61,4%), встановлено, що однією з основних проблем у військовій сфері є не вирішені соціально-економічних питання військовослужбовців, що, у першу чергу, за словами 82,6% опитаних респондентів, повинно вирішуватись шляхом збільшення державних видатків. Рєва

Із загальносоціальним запобіганням тісно взаємопов'язане спеціально-кримінологічне запобігання дезертирству в Україні.

Проте, на відміну від загальносоціального, воно має безпосередню мету та спрямоване на виявлення й усунення (блокування, нейтралізацію) детермінант злочинності, що є його профільною ознакою та головною особливістю. Поряд із цим спеціально-кримінологічне запобігання включає в себе як запобігання задуманим і тим, що готуються, так і припинення розпочатих кримінальних правопорушень.

Основною відмінністю спеціально-кримінологічних заходів запобігання від загальносоціальних є те, що їх дія має тактичне, а не стратегічне спрямування [4, с. 218], у зв'язку із чим під спеціально-кримінологічним

запобіганням кримінальним правопорушенням потрібно розуміти соціальний процес, основою якого є використання спеціальних методів і прийомів, знань та навичок регулювання соціальних відносин виключно з метою ліквідації тих їх негативних моментів, які можуть викликати вчинення кримінальних правопорушень, тобто з метою забезпечення кримінально-правових вимог [5, с. 160].

Аналіз заходів запобігання військової злочинності в умовах воєнного стану в Україні надав змогу виділити та докладно охарактеризувати його три основних рівні: загальносоціальний, спеціально-кримінологічний та індивідуально-профілактичний. У контексті вивчення загальносоціального запобігання військово-економічній злочинності доведено, що формування патріотизму військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань є неможливим без забезпечення відповідного комплексу державних та соціальних заходів, спрямованих на свідомість і поведінку особистості майбутнього військовослужбовця, метою яких є формування високих громадянських, соціально-психологічних, моральних, фізичних, військово-професійних та вольових якостей, спрямованих на забезпечення як конституційного обов'язку громадян України щодо захисту Вітчизни, так і належного виконання бойових завдань у будь-яких умовах. У межах спеціально-кримінологічного запобігання військово-економічній злочинності обґрунтовано й доведено необхідність на рівні дивізій та бригад створення відділів охорони психічного здоров'я, які мають очолювати психіатри й до складу яких повинні входити офіцери з охорони психічного здоров'я (ліцензовані психологи та/або соціальні працівники із спеціалізованою освітою, які мають щонайменше один рік досвіду роботи у відповідних лікувальних закладах). Встановлено, що основною метою індивідуально-профілактичного запобігання військово-економічній злочинності є позитивна корекція особистості військовослужбовця, спрямована на зміну його поведінки від антигромадської до законслухняної, у зв'язку із чим основними заходами індивідуальної профілактики вчинення військово-економічній злочинності в Збройних Сил України та інших військових формуваннях мають бути: встановлення джерел негативного впливу, що сприяють вчиненню військово-економічних кримінальних правопорушень; вивчення особистостей типових правопорушників; прогнозування індивідуальної поведінки осіб схильних до вчинення військово-економічних кримінальних правопорушень; планування заходів індивідуального-профілактичного запобігання щодо виявлених осіб; здійснення відповідного коригувального впливу на особистість типового правопорушника, спрямованого на уникнення вчинення військово-економічних кримінальних правопорушень; контроль за поведінкою типового правопорушника.

Література:

1. DMYTRENKO, Natalia. 2020. Criminological Characteristics of a Person Who Commits Crimes in the Armed Forces of Ukraine. *European Reforms Bulletin*. № 2. P. 8–11.

2. Olena V., Kovalova Maksym V., Korniienko Yurii V. Pavliutin the role of public organizations in ensuring national security of Ukraine. Vol. 37, N° 65 (julio-diciembre) 2020, 136–155. Cuestiones Políticas Esta revista fue editada en formato digital y publicada en julio de 2020, por el Fondo Editorial Serbiluz, Universidad del Zulia. Maracaibo-Venezuela.

3. SHKUTA, Oleh. 2020. Crimes in the Military Sphere: Reasons and Conditions. *European Reforms Bulletin*. № 2. P. 74–77.

4. Dmytrenko Natalia, Oleh Shkuta 2022 Crime in the Armed Forces of Ukraine: criminological characteristics and prevention: monograph Kherson, Ukraine.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-425-5-14>

СПЕЦИФІКА ТИПОЛОГІЇ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ ТА РЕЄСТРАЦІЙНІЙ СЛУЖБІ

Живко Зінаїда Богданівна

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та міжнародного бізнесу,
ВНЗ “Приватне акціонерне товариство
“Львівський інститут менеджменту”,
м. Львів, Україна*

Живко Михайло Олександрович

*кандидат юридичних наук, молодший дослідник,
Науковий центр інноваційних досліджень,
м. Пюссі, Естонія*

Шегинська Анастасія Іванівна

*магістр комп’ютерних наук, магістр психології, молодший дослідник,
Науковий центр інноваційних досліджень,
м. Пюссі, Естонія*

Корупція є однією з найбільш загрозливих проблем сучасного суспільства, особливо у сфері державного управління. Її негативний вплив простежується на всіх рівнях – від економічного зростання до соціальної